

”Kirjasto on mitä mainioin paikka oppia kieltä”

Tässä sarjassa tutustutaan kirjastossa työskenteleviin ihmisiin, jotka esittelevät kirjaston toimintaa, palveluita ja omia näkemyksiään kirjastotyöstä. Tässä toisessa osassa kirjastopedagogi Pirkko Ilmanen kertoo työstään espoolaisessa Lippulaivan kirjastossa, jonne hän on juuri siirtynyt vuoden kestäneen vuorotteluvapaan jälkeen Entressen kirjastosta.

TEKSTI JA KUVAT SATU RAKKOLAINEN-SOSSA

Miten päädyit töihin kirjastoalalle?

– Vähän kuin vahingossa. Luin folkloristiikkaa ja kirjallisuustiedettä, ja minulla oli valtsikasta aineita. Aioin itse asiassa toimittajaksi, koska rakastin kirjoittamista. Teinkin muutaman vuoden lehtijuttuja, mutta digitalisaation myötä ala muuttui haasteelliseksi. Tein aikuiskoulutuspuolella opetustöitä, ja sitten jossain vaiheessa minua pyydettiin lastenkirjaston hoitajan sijaiseksi keskiseen Espooseen.

Ajattelin käydä kokeilemassa ja tykkäsinikin siitä ihan hirveästi. Se oli 2001. En ollut aiemmin kuulutkaan kirjavinkkauksesta, mutta pääsin siihen mukaan yhden Espoossa sitä tehneen henkilön kautta. Sitten kirjavinkkaus vei niin mukanaan, ja huomasin, että tykkään tästä hommasta. Jos olisin tiennyt lapsena, että on tällainen ammatti olemassa, olisin pyrkinytkin siihen. Myöhemmin hankin kirjastonhoitajan pätevyyden ja sain vakituisen paikan Entressen kirjastosta.

Mitä kaikkea toimenkuvaasi kuuluu?

– Työstäni 75 prosenttia on kirjavinkkausta, mutta huomasin jo aloittaessani vuonna 2008 Entressen kirjastossa, jossa on paljon maahanmuuttotautaisia lapsia, etten voi tehdä pelkkää kirjavinkkausta vaan on käytettävä innostavampia menetelmiä, jos haluaa saada lapset lukemaan. Kehittelin erilaisia työpajoja, mikä oli helppoa, koska olin

sanataideohjaajana tottunut tekemään sellaista työtä. Kaikki, mitä olen tehnyt, on aina ollut kirjallisuuslähtöistä, aina kirjat ja tarinat edellä. Niiden pohjalta olen valinnut menetelmän. Palaute työpajoista, esimerkiksi runotyöpajoista, on ollut todella hyvää ja innostunutta. Niissä pitää olla jo jonkin verran kielitaitoa, mutta niissä käy myös paljon suomi toisena kielenä -oppilaita.

Olen juuri vuoden alusta palannut takaisin töihin opiskeltuani vuoden suomi toisena kielenä -opettamisen kokonaisuutta perusopintojen verran Jyväskylän yliopiston avoimessa verkkokursina, koska minulla on niin paljon maahanmuuttaneita oppilaita. Halusin opinnoista välineitä työhöni, ja jos joskus innostuisin, voisin ajatella meneväni kotoutumiskoulutukseen aikuisia opettamaan. Sain opinnoista myös vahvistusta työlleni: olen osannut opettaa intuitiivisesti kielitietoisesti ryhmiä. Olen myös aloittanut Turun yliopiston Lukumentori-koulutuksen. Sekin on opettajille suunnattu koulutus, jossa on luennoitsijoina eri asiantuntijoita ja kirjailijoita sekä Suomesta että muualta Euroopasta. Koulutuksessa kuulee uusimpia lukututkimuksia, kirjailijoita ja lisäksi verkostoituu. Olen myös tehnyt suomen kielen opintoja tämän vuoden aikana.

Erityisesti edellisessä työssäni Entressen kirjastossa tein sataprosenttisesti tätä kouluyhteistyötä. Pyrin pitämään yhden päivän viikossa asianhoito- ja suunnittelupäivänä ja neljänä päivänä viikossa

Ihmisiä kirjastossa

otin ryhmiä vastaan joko kirjastolla tai kiersin kouluilla. Olen yhdeltä ammatiltani sanataideohjaaja ja olen halunnut tuoda sanataidetyöskentelyn ja moniaistisen tekemisen kirjavinkkauksen oheen. Sekin on kirjavinkkausta, että pidetään taikaliemioppitunti, jolla ensin esitellään kirjoja, joissa ollaan taikakouluissa, tai fantasiakirjoja. Niiden pohjalta on sitten työpaja, jolloin esimerkiksi purkitetaan erilaisia asioita taikaliemiin tai kirjoitetaan erilaisia taikaliemiä tai ohjeita. Tykkään kovasti moniaistisuudesta: sellaisetkin lapset, jotka eivät vielä osaa suomea paljon, pääsevät tekemisen ja kokemisen kautta sisälle asiaan. He pääsevät sisälle kirjojen maailmaan kokemaan elämyksen kautta, kun aikuinen ei koko ajan vain puhu.

Nyt sain uutena sellaisen tehtävän pelkästään suomi toisena kielenä -ryhmille, että jalkaudutaan koululle. Toivottavasti opettajat ottavat sen vastaan ja omakseen, että voisi käydä suomen tunteilla, joilla on oppilaita opiskelemassa suomea toisena kielenä. Tuunaan sitä varten runotyöpajaani vielä kielitietoisemmaksi. Aluksi siinä tutkitaan sanoja ja tehdään konkreettisesti sanapilviä, joihin kirjoitetaan sanoja tiettyihin lokeroihin. Eli ensin tutkitaan kielitaidon tueksi ja sitten tehdään ensimmäinen tehtävä. Tehdään myös yksi yhteinen runo, jossa saa olla myös omankielisiä sanoja. Pajan nimi on Sanojen laboratorio. Se on

kaikille Espoon kouluille ja kaikille ikäryhmille. Kiinnostuneet opettajat voivat ilmoittaa ryhmänsä tai ottaa muuten yhteyttä.

Mitä kaikkea kirjasto voi tarjota kielenoppijalle? Entä millainen kielenoppimis- ja käyttämispaikka kirjasto on?

– Aikuiselle kirjasto on todella hyvä oppimisympäristö. Meillä on Espoossa tosi monessa kirjastossa Opi suomea -ryhmiä, joita vetävät vapaaehtoiset. On monenlaista, kuten täällä nämä ompelukoneet tai työpajoja. Tekemisen kautta myös aikuinen voi oppia suomea. Suosittelisin, että kaikki juuri maahanmuuttaneet hakeutuisivat kirjastoihin Suomessa. Kirjastossa on tosi paljon verkostoitumismahdollisuuksia, ja täältä löytää omankielistä kirjallisuutta, mutta meillä on myös Opi suomea -hyllyt, joissa on aikuisten selkokirjoja ja suomen oppikirjoja. Tämä on oppimisympäristönä kiva paikka. Täällä voi lukea, kohdata ihmisiä ja löytää vaikka ystävän, kun alkaa rohkeasti juttelemaan ja kyselemään. Esimerkiksi tässä kirjastossa on oma keittiö, joka on asiakaskäyttöön. Siellä on myös lapsille esimerkiksi kokkikerhoja tai italialaisen pastan tekokursseja. Kokkikursseilla kirjastossa voi helpolla tavalla oppia suomea, verkostoitua ja tutustua ihmisiin. Kirjasto on mielestäni mitä

mainioin paikka oppia kieltä monella eri tasolla aikuisellekin. Ja on opettajasta kiinni, kuinka paljon tuo oppilaita kirjastoon.

Mikä kirjastotyössä on sinusta parasta?

– Lapset, kirjat ja kohtaamiset. Kirjasto on kohtaamispaikka. Tuolla hyllyjen välissä voi tulla jopa jonkun elämäntarina. Joku saattaa avautua yllättävistäkin asioista kirjastonhoitajalle. Kun he löytävät jonkin kirjan, he saattavat kertoa vaikka avioerosta tai miehen kuolemasta. Se kertoo siitä, että kirjat ovat terapeutteja. Ne koskettavat ja pistävät ihmisen kertomaan. Sellaista asiakastyö on aina, mutta täällä erityisesti, kun ovat nuo tarinat vielä. Se ikään kuin pakottaa avautumaan eri tavalla kuin kaupassa kassalla.

Entä haastavinta?

– Ihmiset myös ovat se haastavin. Paljon näkyy yhteiskunnallinen epätasa-arvo ja pahoinvointi. Enenevässä määrin kirjastoissa on huume- tai mielenterveysongelmia, jotka käyttäytyvät arvaamattomasti tai jopa väkivaltaisesti. Myös organisaation muutokset ovat olleet haastavia.

Millaisia vinkkejä sinulla on suomen kielen oppijoille ja opettajille?

– Espoolaisten kannattaa katsoa KULPS-kirjastopolku. Siellä on meillä valikoima eri-ikäisille. Aina kannattaa kysyä kirjastolaisilta, olisiko jotain suomen kielen oppijoille. Vaikka ei olisikaan jossain näkyvillä, tarjonta on räätälöitävissä. Aina löytyy ihmisiä, jotka osaavat tehdä sen.

Mitä kirjoja suosittelet heille? Entä mikä on lempikirjasi?

– Kaikkien tulisi lukea lasten kuvakirjoja! Ne ovat

maailman parhaimmista täällä Suomessa! Suosikkikuvakirjani on **Katri Kirkkopellon** *Molli*-sarja.

Pohjoismaissa useita palkintoja voittanut varhaisnuorten kirja sopii humaaniudessaan ja jännittävytydessään aikuisellekin: **Jacob Wegeliuksen** *Merten gorilla*.

Aikuisten kaunokirjallisuudessa suosittelen lukemaan runoutta. Esimerkiksi **Johanna Venho**, **Saila Susiluoto**, **Anja Erämaja**, **Vilja-Tuulia Huotarinen**, **Juuli Niemi**, **Harry Salmenniemi** ja **Jani Nieminen** ovat raikkaita ja oivaltavia runoilijoitamme. Upea esimerkki monikielisyydestä kirjallisuudessa on **Anna Soudakovan** uutuuskirja *Haikara levittää siipensä*. Kirjassa tulee myös voimauttavasti esiin kannustavan opettajan merkitys lapsen elämässä.

Herkkydessään vahva tarina

Saara Vallineva: *Vanha torni*, Enostone 2024

Tämä kirja on erityisesti kivien ja meren rakastajille! Kirjan maalauksellinen kuvitus on hengästyttävän kaunis: meren lainehdintaa, auringonlaskun leiskuntaa, rannan rosoisuutta ja hyväilevän sileitä kiviä. Kuvat ovat eläviä, meren voi tuntea, se tuoksuu, kiviä voi silitellä. Kirjan puolivälin tiennoilla kuvailmaisuus räjähtää upeasti, kun kuvakoko avautuu haitarimaisesti ja laajenee kaksinkertaiseksi.

Seamus etsii aarretta. Onko se kätkeyty vanhan tornin uumeeniin? Torni on seissyt tuulessa ja tyrskyissä ikuisuuden. Niin kauan, ettei se itsekään muista onko sen sisuksissa aarteita.

Seamus pohtii, että tornin muisti voisi palautua, jos hän korjaa rännistyneet kohdat ja paikkaa kolot. Mutta onnistuuko sellainen urakka

pieneltä kanilta? Mikähän aarre lopulta on, ja mistä se löytyy?

Tarina on runollinen, mutta lauseet ovat lyhyitä ja tekstiä on juuri sopivan vähän, että uskon tämän sopivan myös S2-oppilaille. Herkkydessään vahva tarina kertoo eheytyksen ja ystävyyden voimasta. Kyynelehdin ja iloitsin kirjaa lukiessani.

TOIMINTAVINKKI

Sanataiteilkaa kivistä runoja tai aforismeja.

Puutarhamyymälöissä ja supermarketissa myydään kivipussukoita, joissa on laakeita, isohkoja kiviä. Kirjoittakaa kiviin sanoja tai kokonaisia lauseita tussilla. Kokoilkaa kiviä riviin – sanoja perätysten: Mitä syntyy? Ehkä runo? Näin voitte tutkia erilaisia sanoja ja etsiä niille merkityksiä.

Ellet löydä kiviä, voit aina tulostaa kivien kuvia ja leikata niitä, jotta pääsette kivirunoilua harrastamaan. Tarina innostaa ja opastaa kyllä tähän oivaltavasti. Lue tämä sykähdyttävä, vanhan tornin tarina. Ehkä sitten inspiroidut itsekkin kehittämään ihan oman toiminnallisen harjoituksen?

PIRKKO ILMANEN